

Справа “Шаренок проти України” (Sharenok v. Ukraine)

У рішенні, ухваленому 22 лютого 2005 року у справі “Шаренок проти України”, Суд постановив, що:

- було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції;
- було порушено ст. 1 Першого протоколу до Конвенції\

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 677 євро у відшкодування матеріальної шкоди, 3000 євро як компенсацію моральної шкоди і 300 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник був громадянином України, народився 1948 року і помер 16 вересня 2004 року. Дружина і діти померлого повідомили Суд про своє бажання підтримати подану ним заяву.

У 1997 році заявник звернувся зі судовим позовом про стягнення заборгованої зарплати з державного підприємства “Атомспецбуд”, яке свого часу проводило роботи у м. Чорнобилі у зоні відчуження. У 1998 році судом було ухвалено рішення, відповідно до якого відповідача було зобов’язано сплатити заявнику майже 5000 гривень. У справі було розпочато тривале виконавче провадження. У 2000 році п. Шаренку вдалося отримати лише незначні частки із присудженої йому суми (147 і 78 грн.). Решта боргу, майже 4 740 грн (приблизно 677 євро), залишається несплаченою до нинішнього дня.

Листом від 4 січня 2003 року представник Уряду повідомив адвоката п. Шаренка, що “Атомспецбуд” є боржником у багатьох інших справах і загальна сума його боргу становить 3 849 312 гривень (549 902 євро). Необхідні кошти на виплату боргу могли би бути отримані внаслідок реалізації майна підприємства-боржника. Втім для такої реалізації потрібен спеціальний дозвіл Міністерства з питань надзвичайних ситуацій, бо майно боржника знаходиться у зоні радіоактивного забруднення. Однак досі цього дозволу надано не було.

27 червня 2002 року Міністерство енергетики ухвалило рішення про ліквідацію підприємства-боржника і створення ліквідаційної комісії. 17 березня 2003 року виконавча служба припинила провадження у справі заявника, передавши ліквідаційній комісії необхідні документи. Ліквідаційна процедура “Атомспецбуду” триває ще досі.

Зміст рішення Суду

Посилаючись на ч. 1 ст. 6 Конвенції, заявник скаржився на невиконання протягом тривалого часу судового рішення на його користь. Він також стверджував, що всупереч ст. 1 Першого протоколу до Конвенції було порушено його право на мирне володіння майном.

Заявник звертав увагу на те, що держава повинна взяти на себе відповідальність за виплату боргів “Атомспецбуду”, оскільки це підприємство є державним.

Суд вкотре відзначив, що ч. 1 ст. 6 Конвенції гарантує кожному право на суд. Невід’ємною ж частиною цього права є можливість заявляти у суді вимоги, які стосуються цивільних прав чи обов’язків.

Суд також повторив свій висновок про те, що право позивача на суд було б ілюзорним, якби національні правові системи договірних держав допускали невиконання остаточного судового рішення на шкоду однієї зі сторін. З огляду на це Суд відзначив, що виконання судового рішення повинно вважатися невід’ємною частиною права на судовий розгляд у сенсі ст. 6 Конвенції.

Суд вказав, що для держави є неприйнятним пояснювати невиконання судового рішення відсутністю коштів. Затримка виконання рішення може бути виправданою у виняткових випадках, однак вона не повинна порушувати саму сутність права, гарантованого ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Стосовно обставин даної справи Суд зазначив, що держава не повинна була, посилаючись на фінансові труднощі, перешкоджати заявникові скористатися наслідками

судового рішення у його справі. Судове рішення, ухвалене у жовтні 1998 року на користь заявника, залишається в основному невиконаним ще й досі.

Суд вказав також і на те, що для визначення часу невиконання судового рішення не слід обмежуватись лише періодом його невиконання на стадії виконавчого провадження. Період невиконання судового рішення має визначатись також із урахуванням тривалості ліквідаційної процедури підприємства-боржника. Отож, період невиконання судового рішення у справі заявника становить на нинішній день 6 років і 3 місяці.

Суд дійшов висновку про те, що держава не вжила необхідних заходів виконання рішення у справі п. Шаренока, а відтак позбавила ч. 1 ст. 6 Конвенції будь-якого корисного значення. Тому мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Стосовно скарги заявника на порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції Суд вкотре зазначив, що неможливість особи отримати виконання судового рішення на її користь становить втручання у право на мирне володіння майном, яке закріплене у ч. 1 ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Щодо обставин даної справи Суд вказав, що відсутність у заявника (а тепер – у його спадкоємців) можливості домогтись виконання остаточного судового рішення протягом тривалого періоду часу (6 років і 3 місяці) є втручанням у право на мирне володіння майном, закріплене у ч. 1 ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Втручання у право заявника було частково виправданим заборонаю на вивезення радіаційно забрудненого майна підприємства-боржника, що знаходилося у відповідній Чорнобильській зоні, а саме – у зоні обов'язкового відселення. Суд, однак, зауважив, що попри те, що встановлення зазначеної заборони було спрямоване на задоволення законних державних інтересів, держава не змогла досягти справедливого балансу між цими інтересами та інтересами заявника, який був змушений зазнати істотних фінансових обмежень.

Не виконуючи остаточне судове рішення у справі заявника, державні органи перешкодили йому та й досі перешкоджають його спадкоємцям отримати ті грошові суми, на які вони мають право. Тому Суд постановив, що мало місце порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України М.Ю. Пришляк та П.М. Рабіновичем.